

Asia: VN/31199/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi sairausvakuutuslain väliaikaisesta muuttamisesta (Kela-korvausten valinnanvapauskokeilu)

Lausunnonantajan lausunto

Lausuttavaa korvausmallin sisällöstä?

ISLAB hyvinvointiyhtymä toimii laboratoriopalveluiden tuottajana Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon hyvinvointialueille. ISLAB on rakentanut kattavan palveluverkon alueellaan, tavoitteenaan palvella koko alueen asukkaita yhdenvertaisesti. Tätä palveluverkkoa olisi tarkoituksenmukaista käyttää myös suunnitteilla olevan kokeilun aikana. Julkisten laboratorioiden toimipisteitä on myös sellaisilla paikkakunnilla, missä laboratoriotoiminta ei vähäisen kävijämäärän vuoksi ole liiketoiminnallisesti kannattavaa.

Julkisiin laboratoriopalveluihin pääsy sekä näiden palvelujen saatavuus ja saavutettavuus on alueellamme hyvä. Lisäksi ISLAB hyvinvointiyhtymä on vahvistanut palvelujen saatavuutta mm. näytteenpalautusautomaateilla sekä ns. walk-in näytteenottopalvelulla. Näitä matalan kynnyksen palveluita yhä laajennetaan ISLAB alueella vuonna 2025.

Julkisiin laboratoriopalveluihin ei kohdistu erityistä kuormitusta, eikä henkilöstön rekrytoinnissa ole erityistä haastetta. ISLAB alueella näytteenottojen kysyntä laski 7 % ja analyysien kysyntä 6 % vuonna 2024.

Esitetyn korvausmallin myötä julkisin varoin maksetut laboratorioanalyysit ja näytteenotot siirtyisivät nykyistä enemmän yksityisen palveluntuottajan tuotettaviksi. Tämä hajauttaisi järjestelmää ja lisäisi kokonaisuutena laboratoriopalvelujen julkisia menoja. Korvattaviksi esitetyt laboratoriotutkimukset ovat korkeasti automatisoituja ns. volyymitutkimuksia, joiden osalta julkisen toimijan kustannukset eivät käytännössä laskisi, vaikka näytemäärät laskisivat. Malli johtaisi myös nykyisten näytteenottopisteiden vajaakäyttöön, mikä kiinteiden kulujen takia nostaisi hyvinvointialueiden yksikkökustannusta palvelusta. Näin ollen kustannukset säilyisivät julkisella toimijalla ja lisäksi maksettaisiin korvausmallin kautta julkisia varoja yksityisille toimijoille.

Julkisten laboratoriotoimijoiden kattavia palveluverkkoja ja palvelutuotannon kapasiteettia tulee voida hyödyntää julkisin varoin rahoitettavassa kokeilussa.

Laboratoriopalvelujen saatavuuden ja hoidon jatkuvuuden varmistamiseksi sekä julkisten varojen säästämiseksi mallia tulisi muuttaa siten, että laboratoriopalvelujen Kela-korvausta yksityiselle ei kokeilussa laajenneta tällä hetkellä voimassa olevasta lainsäädännöstä. Kokeilussa Kela-korvaus tulisi sen sijaan maksaa yksityislääkärin läheteellä julkisomisteisissa laboratorioissa tehtävistä tutkimuksista.

Tässä yhteydessä olisi myös täsmennettävä, että laboratoriopalveluiden myynti tämän kokeilun puitteissa katsottaisiin olevan hyvinvointialuelain 131 §:ssä tarkoitettua tehtävää ilman yhtiöittämisvelvollisuutta ja että tästä myynnistä syntyvää liikevaihtoa ei lasketa mukaan hankintalain rajaamaan ulosmyyntiin.

Lausuttavaa vaikutustenarvioinnista?

Vaikutuksissa hyvinvointialueisiin ei tunnisteta vaikutuksia hyvinvointialueiden omistamiin laboratorioihin, vaikka ehdotettu kokeilu toteutuessaan voi vaikuttaa niiden toimintaan merkittävästi.

Mallin myötä julkisin varoin maksetut laboratorioanalyysit siirtyisivät nykyistä enemmän yksityisen palveluntuottajan tuotettaviksi. Tämä hajauttaisi järjestelmää ja lisäisi kokonaisuutena laboratoriopalvelujen julkisia menoja. Korvattaviksi esitetyt laboratoriotutkimukset ovat korkeasti automatisoituja ns. volyymitutkimuksia tai näytteenottoa, joiden osalta julkisen toimijan kustannukset eivät käytännössä laskisi, vaikka näytemäärät laskisivat. Näin ollen kustannukset säilyisivät julkisella toimijalla ja lisäksi maksettaisiin korvausmallin kautta julkisia varoja yksityisille toimijoille.

Vaikutusten arvioinnissa ei tunnisteta pienempien paikkakuntien eriarvoista tilannetta, kun yksityisiä laboratoriopalveluja ei ole tarjolla, eikä julkisissa laboratoriopalveluissa itse maksavana asiointista maksettaisi Kela-korvausta.

Laboratoriopalvelujen näkökulmasta malli ei tue hoidon jatkuvuutta. Laboratoriomenetelmät viitearvoineen eivät ole yhtenäisiä eikä tuloksien trendiseuranta pystytä toteuttamaan OmaKanta järjestelmän kautta sujuvasti, mikäli potilas käy välillä toisen palveluntuottajan laboratoriossa. Pahimmillaan samat laboratoriotutkimukset pitää varmistaa julkisessa terveydenhuollossa. Rajattu diagnostinen valikoima voi myös johtaa hoidon sirpaloitumiseen, jolloin potilas voi joutua hakeutumaan julkiselle puolelle laajempiin diagnostisiin selvittelyihin. Tämä lisää kustannuksia sekä potilaalle että julkiselle terveydenhuololle eikä tue hoidon jatkuvuutta. Vastausaika voi pidentyä.

Muut kommentit:

Vaihtoehtoisissa ratkaisuissa ei ole pohdittu lainkaan vaihtoehtoja laboratoriotutkimusten osalta. Aikataulu on kireä.

Hallituksen esityksessä taulukossa 9 pyydämme huomioimaan, että laboratoriotutkimusten nimikkeet eivät vastaa julkisten laboratorioiden käytössä olevaa nimikkeistöä, sillä prosessien sujuvuuden vuoksi julkiset laboratoriot käyttävät perustutkimuksissa pääosin plasmaa (etuliite P -).

Hallituksen esityksessä taulukossa 9 pyydämme myös tarkistamaan nimikkeiden ”1881 U -KemSeul Kemiallinen seulonta” ja ”1155 U -BaktVi Bakteeri, viljely” hinnat. Ovatko ne mahdollisesti vaihtuneet päittäin?

1. Näkemyksenne vastaanottotyyppejä koskevista velvoitteista palveluntuottajille?

En osaa sanoa/muu, kirjoitan vastauksen alla olevaan kenttään.

Avoin kenttä perusteluille:

-

2. Näkemyksenne siitä, että kokeiluun osallistuvan palveluntuottajan olisi sitouduttava tarjoamaan myös toisella kokeiluun osallistuvalla palveluntuottajalla määrätyt tutkimukset kokeilun mukaisilla hinnoilla?

En osaa sanoa/muu, kirjoitan vastauksen alla olevaan kenttään.

Avoin kenttä perusteluille:

Kokeilussa Kela-korvaus tulisi maksaa yksityislääkärin lähetteellä julkisomisteisissa laboratorioissa tehtävistä tutkimuksista.

Mikäli yksityisiä laboratoriopalveluita korvataan julkisin varoin, on hintakaton asettaminen julkisomisteisen laboratorion tasolle tärkeää, jotta laboratoriopalveluiden hinta vastaa palveluiden todellista tuotantohintaa.

3. Näkemyksenne siitä, että kokeilun mukaisia lääkärinvastaanottokäyntejä tarjoavan palveluntuottajan olisi sitouduttava tarjoamaan lääkärikäyntien lisäksi myös kokeilun piiriin kuuluvia tutkimuksia, mikäli palveluntuottajalla olisi laboratorio käytössään (oma tai alihankinta)?

En kannata tätä koskevaa velvoitetta.

Avoin kenttä perusteluille:

Laboratoriopalvelujen saatavuuden ja hoidon jatkuvuuden varmistamiseksi sekä julkisten varojen säästämiseksi mallia tulisi muuttaa siten, että laboratoriopalvelujen Kela-korvausta yksityiselle ei kokeilussa laajenneta tällä hetkellä voimassa olevasta lainsäädännöstä.

Kokeilussa Kela-korvaus tulisi maksaa yksityislääkärin läheteellä julkisomisteisissa laboratorioissa tehtävistä tutkimuksista.

4. Näkemyksenne siitä, että kokeiluun voisi osallistua vain sellainen palveluntuottaja, jolla ylipäänsä olisi käytettävissään laboratorio (omana tai alihankintana)? Tämä tarkoittaisi sitä, että lääkärikäyntejä ei voisi tarjota, mikäli palveluntuottajalla ei olisi käytettävissään laboratoriopalveluita.

En kannata tätä koskevaa velvoitetta.

Avoin kenttä perusteluille:

Yksityisiä laboratoriopalveluja ei ole saatavilla kattavasti alueellamme keskuskaupunkien ulkopuolella. Kokeilussa Kela-korvaus tulisi maksaa yksityislääkärin läheteellä julkisomisteisissa laboratorioissa tehtävistä tutkimuksista. Julkisten laboratoriotuotannon kattavia palveluverkkoja ja palvelutuotannon kapasiteettia tulee voida hyödyntää julkisin varoin rahoitettavassa kokeilussa. Julkisten resurssien tehokas käyttö tukee hyvinvointialueiden laboratoriopalvelujen kustannusten hallintaa.

5. Näkemyksenne siitä, tulisiko kokeiluun voida osallistua myös pelkästään laboratoriotutkimuksia tuottavana palveluntuottajana?

Kannatan tätä velvoitetta.

Avoin kenttä perusteluille:

Kokeilussa Kela-korvaus tulisi maksaa yksityislääkärin läheteellä julkisomisteisissa laboratorioissa tehtävistä tutkimuksista. Erityisesti tämä on asiakkaan kannalta tärkeää keskuskaupunkien ulkopuolella, jossa ei ole yksityistä laboratoriopalvelujen tarjontaa. Julkisten laboratoriotuotannon kattavia palveluverkkoja ja palvelutuotannon kapasiteettia tulee voida hyödyntää julkisin varoin rahoitettavassa kokeilussa.

6. Näkemyksenne siitä, tulisiko palveluntuottajia edellyttää tekemään suorakorvaussopimus Kelan kanssa?

En osaa sanoa/muu, kirjoitan vastauksen alla olevaan kenttään.

Avoin kenttä perusteluille:

-

Felin Elina

ISLAB hyvinvointiyhtymä - Toimitusjohtaja Elina Felin